

La desfeta de l'Antic Règim

Els determinants del canvi al País Valencià

Víctor Maceda

L'ANTIC RÈGIM

25 de gener del 2012. Després de dos dies d'aïllament, un jurat popular format per sis homes i tres dones declara Francisco Camps «no culpable» d'un delictes de suborn passiu impropï. La deliberació es fa pública a la mateixa sala del Tribunal Superior de Justícia (TSJCV) on s'ha celebrat la vista, que s'ha allargat prop d'un mes i mig. Malgrat totes les proves que hi han surat, cinc dels nou membres del tribunal s'avenen a salvar l'expresident de la Generalitat Valenciana, que mentre escolta la lectura del veredictes reacciona de manera efusiva: somriu d'orella a orella, aixeca el dit polze i no pot evitar que els seus llavis pronuncien la paraula «Gracias».

El portaveu del jurat –amb qui Camps ha bescanviat alguna mirada còmplice durant les maratonianes sessions del judici– llegeix el veredictes absolutori en veu alta, però qualsevol diria que l'afectat hi ha tingut accés a través d'alguna filtració prèvia. Això explicaria l'arribada al TSJCV d'un exultant Rafael Blasco –síndic del Partit Popular de la Comunitat Valenciana (PPCV) a les Corts Valencianes, diverses vegades conseller amb Camps– i de desenes

de simpatitzants que, a diferència del que ha succeït durant el desenvolupament de la vista, ara omplen la sala de gom a gom. La profusió d'aplaudiments, de fet, obliga a desallotjar-los.

Dos dels quatre imputats a la causa –se'ls acusa d'haver acceptat peces de roba i més regals d'una trama corrupta– han reconegut la seua culpabilitat per tal d'evitar el judici, han abonat la multa corresponent i, en un dels casos, fins i tot ha retornat els obsequis rebuts. Francisco Camps i el secretari general del PPCV en la seua etapa com a president, Ricardo Costa, van estar a punt de fer com ells, però finalment van estimar-se més d'anar a judici. I ves per on, l'acaben de guanyar.

Al cap d'uns pocs minuts, la festa es trasllada a la casa dels Camps, on destaca la presència de Juan Cotino, president de les Corts Valencianes i suport espiritual de l'excap del Consell. Fou Cotino qui el 12 de desembre del 2011, la jornada inaugural del judici, va transportar-lo amb el seu vehicle privat fins a la porta del TSJCV. Llavors, el neguit era notable. Avui, la joia és enorme. I compartida.

En canvi, Alberto Fabra, que tot just acumula sis mesos a la presidència de la Generalitat Valenciana, s'ho mira amb un punt de desassossec. L'endemà, del Palau estant, felicita el seu antecessor a través de la prem-

| Víctor Maceda és periodista de la revista *El Temps*.

sa, però li barra el pas a la possibilitat de recuperar el càrrec del qual va dimitir el 20 de juliol del 2011, cinc dies després que el magistrat José Flors dictaminara l'obertura de judici oral.

De raons, no li'n falten. D'una banda, en aquest període ja ha pres consciència de la penosa herència que va llegar, una gestió que tindrà dramàtiques conseqüències per al conjunt dels valencians. I de l'altra, el resultat del PPCV a les eleccions estatals del 20 de novembre del 2011 ha estat espectacular. En percentatge de vots, el 53,3%, un rècord absolut; en nombre de paperetes, el segon més elevat de la formació al País Valencià, amb 1.390.233 sufragis, 180.000 per damunt dels comicis valencians de sis mesos abans, el 22 de maig. Es pot concloure que Camps ha eixit victoriós del judici, però que la seua imatge ha quedat molt erosionada. Que aquesta erosió afecte també el PPCV és una qüestió de temps.

REFUNDAR EL RÈGIM

Fabra prova de distanciar-se del passat i marca una línia roja contra la corrupció. De tots els mals que assetgen el país, aquest és el més pernicios. La seua repercussió sobre l'erari públic és minúscula al costat de la imatge tan dolenta que exporta. A poc a poc, el País Valencià que era el centre de totes les mirades –l'enveja d'alguns territoris més rics i una referència per a uns altres de més modestos– s'erigeix com el màxim exponent de la mala praxi política. S'hi multipliquen els casos foscos i es comença a percebre amb claredat que el model econòmic que la Generalitat ha patrocinat –construcció massiva, grans esdeveniments i macro-complexos temàtics– n'era el biòtop ideal.

A més, el PPCV perd la basa del victimismo. Una carta guanyadora que la victòria de Mariano Rajoy invalidarà per complet. Sense la figura de l'enemic exterior que havien assignat a l'anterior president espanyol, José Luis Rodríguez Zapatero, els populars valencians dedueixen ràpidament que es vivia millor contra ell que no ara, amb Rajoy. La inversió de l'Estat per habitant minva respecte l'etapa anterior, i les visites del nou president, tan freqüents com a cap de l'oposició, s'aturen de sobte. I és que 11 dels 55 diputats del grup parlamentari popular de les Corts Valencianes compatibilitzen aquesta condició amb la d'imputats per corrupció, presidents de diputacions i alcaldes de volada també es troben sota sospita, i el deute descomunal que arrossega la Generalitat –líder indiscutible amb relació al PIB– l'obliga a dependre de les continuades injeccions del Fons de Liquiditat Autònoma (FLA). D'exemplar, el PPCV no ho és gens.

Així doncs, la direcció estatal del partit se'n desentén. La sintonia amb els companys valencians és cada vegada menys fluïda, pensen que l'elecció de Fabra com a substitut de Camps –decidida des de Madrid, de manera unilateral– ha estat una equivocació. Una errada que tractaran d'esmenar més endavant, quan ja serà massa tard, tot provocant una altra errada afegida: els dubtes sobre la candidatura o no d'Alberto Fabra als comicis del 2015 encara l'afebliran més com a líder.

L'actitud del president valencià, mentrestant, desconcerta tothom. La famosa «línia roja» és difusa, perquè afecta els imputats que ocupen càrrecs a l'administració, però no els diputats o regidors en idèntica situació judicial. En aquests casos, al·lega que l'acta és personal i que el seu partit no

més optarà per l'expulsió quan se'n decrete el processament, és a dir, l'obertura de vista oral. En realitat, Fabra és ostage d'un grup dissenyat per Camps, ple d'exconsellers i afins seus, i la timidesa que el caracteritza tampoc no l'ajuda gaire.

La pèrdua del sistema financer propi és un altre handicap. Els valencians es queden sense Bancaixa –fusionada amb Caja Madrid i cinc entitats més, sota la denominació de Bankia–, sense la Caixa del Mediterrani (CAM) –que el Banc de Sabadell compra per un euro– i sense el Banc de València, el buc insígnia de la burgesia local, que acaba a mans de la Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, també per un sol euro. S'estén la convicció que el sistema de finançament autonòmic resulta injust per als valencians, que són contribuïdors nets malgrat tenir una renda per càpita inferior a la mitjana estatal. L'empresariat autòcton abandona el seu seguidisme i exigeix millores palpables al PP, que no obstant això, ajorna la reforma del model en qüestió fins un cop passades les eleccions autonòmiques del 2015.

Un panorama catatònic agreujat per l'enfonsament de la política d'aparador practicada durant tres lustres. Terra Mítica, el parc temàtic de Benidorm, és venut per 65 milions d'euros, tot i que n'havia costat més de 250; l'aeroport de Castelló, inaugurat el 2011, no rebrà cap vol regular fins quatre anys més tard; a València, la Ciutat de les Arts i les Ciències, amb grans sobrecostos, evidenciarà uns desperfectes de construcció importants, i la Ciutat de la Llum, a Alacant, serà objecte d'una sanció de la Unió Europea a la Generalitat per competència deslleial –la Comissió Europea en forçarà la venda, però les ofertes que hi arriben són igualment irrisionables.

Els grans esdeveniments demostren ser un altre focus d'irregularitats. Sota el mandat de Fabra es coneixen dades relatives a la visita que l'any 2006 va fer el papa Benet XVI a València, que la trama *Gürtel* hauria aprofitat per lucrar-se, o sobre el gran premi de Fórmula 1 que la ciutat va acollir del 2008 al 2012, quan les estretors econòmiques de la Generalitat van fer-lo inviable. Amb tot, el Govern valencià adquireix per un euro l'empresa organitzadora de la prova, Valmor Sports SL, que s'havia compromès a gestionar-la sense que això generara cap despesa a l'administració. La compra porta aparellada l'assumpció del deute de la mercantil, que voreja els 40 milions d'euros, un negoci ruïnós que la Fiscalia Anticorrupció investigará i que no sols pot comportar la futura imputació de Camps –que es dona per feta–, sinó també la de Fabra mateix.

L'allau de casos de corrupció als diversos àmbits de poder –autonòmic, provincial i local– trasllada una imatge cleptòmana dels valencians. El cúmul d'afers foscos –cas Fabra, cas Gürtel, cas Brugal, cas Emarsa, cas Cooperació, cas Nóos, cas Imelsa, etc.– arrasa una gernació de polítics: des de presidents de la Generalitat –Francisco Camps i José Luis Olivas– fins a presidents de les Corts –Milagrosa Martínez i Juan Cotino–, tot passant per vicepresidents del Consell –Vicente Rambla, Víctor Campos–, consellers –Rafael Blasco, Luis Rosado, Manuel Cervera, Alicia de Miguel, Angélica Such–, els presidents més llargs de les tres diputacions –Carlos Fabra, Alfonso Rus, José Joaquín Ripoll–, alcaldes i vicealcaldes de renom –Sonia Castedo, Luis Díaz Alperi, Alfonso Grau, Pedro Ángel Hernández Mateo– i capítosts de la direcció del PPCV com Ricardo Costa, David Serra o Yolanda

García. Els *papers* de Bárcenas, que apunten un finançament il·legal i l'existència de sobresous pagats amb diners negres a la cúpula del PP, intensifiquen encara més el lligam entre els populars i la corrupció.

Aquesta identificació feia temps que es deixava entreveure al País Valencià—l'esclat del cas Fabra i del cas Gürtel es remunta a la dècada anterior— però agafa embranzida a partir del 2012. La difícilíssima situació econòmica escampa la percepció d'estafa col·lectiva. La crisi política per primera vegada camina de la mà de la crisi econòmica, i el seu idil·li no es preveu fugaç. La corrupció podia resultar tolerable l'any 2007, en plena bombolla immobiliària i amb una taxa de desocupats molt baixa, però es penalitzarà a les enquestes, i de quina manera, quan gairebé un de cada quatre valencians en edat de treballar no tinga feina. Capgirar aquesta inèrcia és com lluitar contra un mur.

El tancament de Ràdio Televisió Valenciana (RTVV) és la gota que fa vessar el got. El revés judicial que suposa l'anul·lació de l'expedient de regulació d'ocupació (ERO) presentat per la Generalitat, que ha deixat al carrer prop de 1.000 dels 1.700 treballadors de l'ens, va seguir d'aquesta decisió tan dràstica. El 29 de novembre del 2013, després d'una nit rocambolesca retransmesa en directe, el Consell posa fi a 24 anys d'emissions i estrena el dubtós honor de ser el segon executiu europeu—després del grec— que clausura els mitjans de comunicació públics. Els índexs d'audiència d'RTVV eren residuals, però la imatge dels canals propis fosa a negre, sense senyal, simbolitza el moment que travessa el país.

L'absència d'informació audiovisual elaborada *in situ*—i la manipulació que hi anava adherida— deixa com a únics canals

de comunicació els mitjans estatals, alguns dels quals escolliran el País Valencià com a paradigma dels excessos en temps de vaques grasses. Els casos de corrupció, les obres faraòniques sense utilitat real i la pompa i el *boato* que ho impregnava tot plegat ocupen moltes hores de televisió. Els valencians, sovint invisibles a la resta de l'Estat, passen a ser-ne actors protagonistes, amb moments tristament estel·lars com el programa *Salvados*—de La Sexta— dedicat a l'accident del metro esdevingut a València el 3 de juliol del 2006. La cara més fosca dels governants indígenes—els intents de subornar els familiars de les víctimes, d'ocultar proves, d'alliçonar els participants a la comissió d'investigació— queda al descobert, i els seus efectes colpeixen una bona part de la societat i el PPCV mateix. És l'abril del 2013 i tothom està convençut que el País Valencià assisteix a un final de cicle. La majoria absoluta dels populars sembla tenir data de caducitat: el 24 de maig del 2015.

Sense caixes d'estalvi ni radiotelevisió pública, amb un deute pels núvols, un dèficit pressupostari incontenible i corrupció a balquena, la venda del València CF és l'únic sotrac que faltava. La successió de dirigents incompetents—alguns dels quals s'han fet amb el control del club per la intromissió del poder polític— mena a una fallida tècnica que la Generalitat, en primera instància, salvarà entrant com a avaladora. Una solució d'emergència que es demostra insuficient al cap de no gaire temps, quan el principal paquet accionarial de l'entitat ix a la venda. Un multimilionari de Singapur, Peter Lim, guanya la cursa per quedar-se el club de Mestalla i satisfà els desitjos de bona part de l'afecció, que hi veu la persona capaç de redreçar l'equip. Els més romàntics, però, no ho acaben de

pair. És un altre colp a l'autoestima dels valencians. L'enèsim.

Enmig d'aquest escenari tan descoratjador, les úniques bones notícies que pot oferir Alberto Fabra tenen a veure amb la reducció de despesa en aspectes que han passat a ser considerats superflus, començant per la Fórmula 1. Les últimes dues curses del contracte signat per Camps no arriben a celebrar-se, i el magnat del negoci, el britànic Bernie Ecclestone, desapareix per sempre més. El 2007 no sols havia esbombat que València era «el secret més ben guardat», sinó que havia condicionat la prova anual d'automobilisme a la victòria del PPCV a les eleccions valencianes d'aquell any.

El crac valencià és total. Amb un deute acumulat equivalent a dos pressupostos complets de la Generalitat Valenciana, sense complir els objectius de dèficit i amb un infrafinançament que l'Estat es nega a resoldre i que alguns alts dirigents ministerials fins i tot qüestionen, l'únic sector que es mantindrà robust és el turisme, ni que siga a costa d'abaratir els preus i, per consegüent, les condicions laborals dels treballadors. Milers i milers de joves que van abandonar els estudis massa d'hora –l'èxit del totxo ha corregut paral·lel a l'augment del fracàs escolar– proven de reubicar-se ara en hotels i restaurants, però la capacitat d'absorbir-los és limitada. Molts optaran per buscar-se la vida a l'estranger.

Comptat i debatut, els populars acaren els comicis europeus del 25 de maig del 2014 –els primers de Fabra com a president– sota una tempesta perfecta. Les butxaques de les classes mitjanes i baixes no perceben encara la millora de l'economia que s'entesta a transmetre Rajoy i la sensació de corrupció estesa és generalitzada.

A més, són unes eleccions que tradicionalment han servit com a correctiu al govern de torn, i ara no serà una excepció.

Ans al contrari, la clatellada és antològica. Al País Valencià, el PPCV supera de poc els 500.000 vots, molt lluny dels resultats als comicis valencians i estatals del 2011, en què n'havia reunit més d'1.200.000. Els populars no s'anotaven una xifra tan pobrada de les eleccions europees del 1989, quan van tenir-ne 390.000, això sí, amb un cens de 2.800.000 persones, pràcticament un milió menor que l'actual. De fet, el 29,6% de vots del PPCV a les europees del 2014 significa un retorn al passat més gris de la formació, als anys vuitanta i primers noranta, quan el PSPV-PSOE governava la Generalitat amb majoria absoluta. La sort dels conservadors és que ara l'esquerra està profundament atomitzada, dividida en quatre grups: a les europees del 2014 els socialistes valencians aconseguixen el 22% dels vots; Esquerra Unida, el 10,8%; Compromís, el 8,1%, i Podem, un moviment hereu del 15M que s'estrena en aquesta contesa, el 8,4%.

La caiguda dels populars valencians és molt més dràstica que no la dels companys d'altres autonomies. A les eleccions europees de l'any 2009, el PP havia obtingut pels volts del 52% dels vots tant al País Valencià com a la Rioja, Castella-Lleó, Castella-la Manxa i Cantàbria. A la cita del 2014, per contra, el 29,6% del PPCV queda molt per sota del 39,6% del PP de la Rioja, del 38,7% del PP castellano-lleonès, del 38,6% del PP castellano-manxec i del 35,6% del PP càntabre. El PPCV ha passat de ser un dels motors del PP a convertir-se en un fre. Alberto Fabra ha d'acomiar-se del seu somni de refundar el règim del poder espanyol. Si de cas, en la hipòtesi més favorable,

provarà de salvar la cara amb un resultat acceptable que li permeta de conformar algun pacte postelectoral.

BASTIR L'ALTERNATIVA

Qui els ho havia de dir, a les forces sistemàticament obviades a la programació d'RTVV. El 29 de novembre del 2013, la nit del seu tancament, destacats diputats de l'oposició accedeixen al centre de producció de programes de Burjassot a través de les finestres, a espentes i rodolons, amb la complicitat dels treballadors. La majoria d'ells trepitja per primera vegada un plató de Canal 9. No obstant això, és gràcies a aquesta irrupció *in extremis*, que els televidents valencians perceben que hi ha una alternativa al PPCV. Tres partits marginats a la graella hi apareixen com a garants d'una nova televisió pública. Els crits de «Fabra dimissió!», «No teniu vergonya!» i «Açò és un colp d'estat!» es repeteixen al llarg d'un programa que comença a la nit i s'allarga fins al migdia. A les 12,19 hores, un alt responsable de la policia autonòmica –escortat per desenes d'agents– desconnecta les emissions, però a tothom li ha quedat clar que hi ha vida, més enllà del PP.

I això, tractant-se del País Valencià, no és poca cosa. El PPCV ha dominat els mecanismes de control de l'opinió pública de manera abassegadora. Control dels mitjans públics, de molts dels privats –mitjançant la publicitat institucional– i, és clar, d'una part gens negligible de l'administració: persones que han accedit a un lloc de treball per la proximitat ideològica al partit governant o perquè coneixen algú que en forma part.

La impossibilitat de propalar el catecisme popular a través de la ràdio i la televisió

públiques implicarà una dificultat afegida en l'intent de recuperar posicions amb vista a les eleccions del 2015. Sobretot perquè la informació valenciana que emeten els mitjans de caire estatal va estretament lligada als molts casos de corrupció i de mala gestió dels recursos públics. La fama de governants balafiadors s'instal·la a l'imaginari col·lectiu sense que hi haja un contrapès. Al president de la Generalitat Valenciana, que cada dia eixia somrient i optimista a Canal 9, ara només se'l veurà esporàdicament, i sempre amb cara de pomes agres, amb motiu d'algun afer tèrbol o d'alguna inversió ruïnosa. El luxós gabinet de premsa del PPCV que representava la televisió pública deixa d'existir, i amb ella, moltes de les opcions de continuar al capdavant del Consell.

L'audiència era escassa però efectiva. Molt efectiva. El missatge que Presidència volia transmetre cada dia era interioritzat per desenes de milers de persones que més tard, a la conversa quotidiana, el rebotaven a familiars i amics. Aquesta arma es perd, i alguns dels soldats –periodistes– que l'havien usada s'afanyen a disculpar-se per haver-ho fet. Per la seua part, els polítics vilipendiats –o directament invisibilitzats– passen de clamar «RTVV no es tanca» a garantir-ne la reobertura un cop se celebren els següents comicis valencians. N'hi ha que arriben a posar-hi data: el Nou d'Octubre del 2015, quatre mesos i mig després de passar per les urnes.

És així com emergeix la primera mesura d'impacte que aspira a fer realitat el Govern multicolor que es dibuixa a l'horitzó. Unes altres –com ara la reparació de les víctimes de l'accident de metro, el rescat dels hospitals públics de gestió privada, l'eliminació progressiva dels concerts educatius o l'aprofundiment en la llei de dependència–

s'esbossaran en el decurs de la legislatura, amb un denominador comú: els atacs són unidireccionals, tots contra el PPCV, deixant de banda les picabaralles particulars entre les formacions progressistes.

A diferència de temps pretèrits, però, el bloc alternatiu no es compon d'una força hegemònica –el PSPV-PSOE– i una o dues –Esquerra Unida i Compromís– de més modestes. Les eleccions europees del 2014 i els mesos següents seran els temps del sorgiment de nous actors polítics que alteren el mapa electoral de dalt a baix. Destaca especialment el naixement de Podem –la plataforma convertida en partit que lidera el polític Pablo Iglesias, una icona televisiva lligada a l'esquerra– i l'expansió de Ciutadans, que en un tres i no res emergeix com a formació regeneradora a l'espectre del centre-dreta. La joventut del seu líder, Albert Rivera, i el paper vertebrador que ha jugat a Catalunya a l'última dècada, esdevenen els grans atractius per a àmplies capes de la població –començant per l'empresariat més desencantat amb el PP– que anhelan «un Podem de dreta».

La fi del sistema bipartidista que ha imperat de la Transició ençà no sols farà baixar a les enquestes de manera vertiginosa el PPCV i el PSPV-PSOE, sinó que, a més, acabarà amb les esperances de creixement d'UPyD i Esquerra Unida, fins aleshores els dos principals receptors de descontents amb els dos partits majoritaris. De grans beneficiats a grans damnificats, els seus electorats seran víctimes propiciatòries de les formacions de nova planta. Al costat de dues persones veteranes com Rosa Díez i Cayo Lara, Iglesias i Rivera aporten la frescor que exigeixen els electors. Els mitjans de comunicació d'abast estatal promouen una mena d'*efebocràcia* als programes de debat

polític que, de cop i volta, proliferen a les televisions en horaris de màxima audiència. Un panorama revolucionari que situarà populars i socialistes en mínims històrics i que obrirà un amplí ventall de possibilitats de cara al futur.

Mentrestant, la coalició Compromís, que esperava beneficiar-se del desgast socialista al País Valencià, veu truncades part de les seues expectatives –que inclouen el *sorpasso* al PSPV– així que Podem passa a ser un competidor directe. A un any dels comicis, qualsevol aposta sembla summament arriscada. L'esquerra està en condicions de governar la Generalitat, tots els estudis demoscòpics ho evidencien, però abans caldrà completar un trencaclosques, i no gaire senzill. El «tripartit» que havia de rellevar el PPCV fa curt. Alguns comencen a pronunciar la paraula «quadripartit», i en dir-la, no sols els tremola la veu, sinó també les cames.

La denúncia dels presumptes casos de corrupció i les dinàmiques internes de les respectives formacions consumiran bona part del temps a l'oposició. En canvi, es trobaran a faltar més propostes concretes i la generació de sinergies entre els diversos actors i actrius cridats a conformar el Consell alternatiu. La mateixa Mònica Oltra, líder indiscutible de Compromís, signa un article al número 47 de *L'Espill*, la tardor del 2014, en què destaca la necessitat de consensuar –amb discreció– els que hauran de ser els eixos bàsics del futur Govern: «Hauríem d'estar reflexionant i acordant sobre com gestionar el canvi, el que sembla cantat, i a més, sobre com compartir aquest canvi amb la societat. Una faena gens fàcil, per descomptat, però imprescindible si no volem estar dient als pocs dies de les eleccions que contra el PP es vivia millor».

En realitat, ni ella mateixa no es podrà considerar candidata a la Generalitat fins el 2015, quan la coalició tanca un reglament de primàries que costa de parir pels llocs de les llistes que queden reservats a unes formacions minoritàries que alguns consideren sobrerrepresentades. L'estira-i-arroña s'allargarà en excés. Finalment, Oltra serà proclamada presidenciable sense rival, però aquests tics de «vella política», de les qüestions internes dirimides a l'àgora pública, afecten la imatge d'una marca que, en qualsevol cas, serà l'única amb presència a les Corts que acararà els comicis del 2015 amb opcions de millorar el seu resultat del 2011.

Del costat socialista, les primàries per designar el candidat se celebren amb molta antelació, el març del 2014, i signifiquen un èxit evident. S'obren a la ciutadania i permeten de multiplicar per quatre el cens d'inscrits, però els simpatitzants que s'hi apunten ho fan sobretot per la pressió dels militants –tot sovint amics o familiars– i no pel desig d'escollir el cap de cartell del PSPV-PSOE a la Generalitat. De fet, i a diferència de Compromís, les primàries se circumscriuen a això, per comptes de dissenyar la llista sencera. El secretari general, Ximo Puig, s'imposa amb claredat a Toni Gaspar, jove alcalde de Faura (Camp de Morvedre), i serà ell, Puig mateix, qui elaborarà unes candidatures a les Corts no exemptes de polèmica: la seua intenció d'obrir el partit a la ciutadania farà que incloga en llocs d'eixida sis persones independents que en ben pocs casos atresoren un elevat grau de coneixement públic. Aquesta decisió descontenta segments importants del partit, que també qüestionen el suport de Puig als candidats que resulten vencedors de les primàries de València, Alacant i Castelló de la Plana.

A Esquerra Unida, les primàries se celebren al novembre del 2014, i malgrat ser les menys concorregudes, esdevenen les més emocionants, fins al punt de fer rivalitzar els dos grans referents de la formació: la coordinadora general i sùndica a les Corts, Marga Sanz, és derrotada a les urnes pel portaveu adjunt a l'hemicicle i també membre de l'executiva d'EUPV, Ignacio Blanco, que a diferència de Sanz, no pertany al Partit Comunista.

Pel que fa a Podem, haurà de completar en un temps rècord la seua implantació municipal i autonòmica, amb l'elecció de les diverses direccions a través d'eleccions primàries, i tot seguit, escollir per aquest mateix sistema les llistes a les eleccions del 24 de maig. En aquest cas, únicament les de les Corts, perquè la nova formació, pel risc de patir intrusisme, no es presentarà amb la seua marca a les eleccions municipals. De tot aquest procés emergeix com a home fort de Podem al País Valencià l'advocat, professor universitari i activista Antonio Montiel, que esdevindrà secretari general i cap de llista a la Generalitat.

Les quatre potes del progressisme valencià estaran plenament convençudes que sumaran majoria absoluta el 24M fins que les enquestes comencen a reflectir una inèrcia preocupant. En efecte, la irrupció de Ciutadans, d'ençà de l'estiu, no només posa contra les cordes Unió Progreso y Democracia (UPyD) i el PPCV –que ara troba un competidor real al seu terreny–, sinó també el PSPV-PSOE –la boirosa ideologia de Ciutadans els convertirà en un possible calador de vots, ni que siga menor– i fins i tot Podem, que era l'únic partit «nou» i que ara troba aquest competidor regeneracionista. Per sobre de tot, però, l'ofensiva de Ciutadans més enllà de Catalunya –el

seu àmbit d'actuació prioritari del 2006 al 2014— farà que s'activen milers i milers de persones que, davant la seua negativa a votar els populars, havien decidit de quedar-se a casa o de fer confiança a alguna opció d'esquerres. Alguns sondatges d'opinió —com ara el del Centre d'Investigacions Sociològiques— atorgaran una hipotètica majoria absoluta a la suma d'escons de PPCV i Ciutadans. Un escenari impensable fa no gaire. Però un escenari que no es materialitzarà.

UN NOU ORDRE

No obstant això, el corrent de fons, hi és. Els ciutadans anhelan de posar fi a una etapa molt llarga —20 anys ininterromputs— de governs valencians en mans del PPCV, i la campanya electoral reforçarà aquesta tendència. Pocs dies abans que s'inicie, de fet, l'esclat del cas Imelsa —que afecta de ple el president provincial del partit i de la Diputació de València, Alfonso Rus, i qui era gerent d'aquesta empresa pública, Marcos Benavent— farà el vessar el got de la paciència de molts. Els esforços d'Alberto Fabra per regenerar el partit des del poder topen contra la realitat: el nivell de podridura de l'organització que lidera és extrem. La Generalitat, desenes d'ajuntaments, i ara, la corporació provincial de València, l'única que no tenia el seu president enfangat. El castellanenc Carlos Fabra és enreixat, i l'alacantí José Joaquín Ripoll, fora de la política i a les portes d'un judici molt seriós, el del cas Brugal. Rus arrodoneix aquest cercle de la vergonya.

«Mil, dos mil, tres mil, quatre mil, cinc mil, sis mil, set mil, vuit mil, nou mil, deu mil, onze mil i dotze mil. Dos milions de

peles!» La gravació amb el recompte de diners —una comissió, presumptament— trenca les fronteres pròpies i torna a posar el País Valencià com a paradigma de la corrupció política. Els mitjans estatals se'n fan ressò, i sense RTVV, el Govern valencià es troba impotent, no pot contrarestar-ho. L'aparell de manipulació —i de distracció— que era Canal 9 ens permet saber que l'emperador està nu. Fabra acarà una campanya molt complexa.

Paral·lelament, a València, Rita Barberà també pateix a les seues carns els efectes del cas Imelsa. María José Alcón, assessora i ex-regidora de Cultura del consistori, cessa així que es fa pública una altra gravació de Benavent en què ella parla sense embuts de comissions. Més enllà d'això, l'alcaldesa del cap i casal veu clar que, al carrer, alguna cosa ha canviat. El seu pelegrinatge pels mercats municipals no esdevé el bany de masses habitual, sinó una mena de calvari, i partits que considerava residuals agafen força embranzida.

Compromís n'és el millor exemple. La irrupció de la coalició als comicis locals del 2011 —9% dels vots, tres regidors— va sorprendre tothom, però la seua campanya del 2015 encara resultarà més efectiva. El *tiquet* electoral que conformen el candidat a l'alcaldia —Joan Ribó— i l'aspirant a la presidència de la Generalitat —Mònica Oltra— funciona a cor què vols. La sintonia entre tots dos és plena, i la mobilització de militants i simpatitzants, absoluta. Davant unes altres formacions que transmeten una imatge decadent, Compromís s'erigeix com tot el contrari: una força renovadora, jove i que ja ha demostrat la seua vàlua a institucions tan importants com les Corts o l'Ajuntament de València.

Dia rere dia, la campanya de Compromís, focalitzada en el lideratge imponent

d'Oltra –la candidata més valorada a les enquestes, qui més gent vol com a presidenta– i amb una penetració notabilíssima a l'àmbit comarcal per la presència de la coalició a vora 400 municipis, provoca el desinflament de Podem –de les 13 autonomies que celebren eleccions el 24 de maig, al País Valencià obté el segon resultat més baix– i la por creixent dels socialistes, que a València fa anys que tenen un forat de vots.

L'aposta continuista de Joan Calabuig els farà encara més mal. A la ciutat vota un de cada sis electors del país, i la imatge d'un PSPV-PSOE municipal obsolet encara es percep amb més nitidesa. En canvi, la renovació i les noves maneres de fer política que posen en pràctica candidats més joves i inquietos a poblacions mitjanes –José Benlloch a Vila-real, Carlos Fernández Bielsa a Mislata, Jorge Rodríguez a Ontinyent o José Chulvi a Xàbia– els reporten unes espectaculars majories absolutes. Dues paraules –majoria i absoluta– que en ben poques ocasions van de bracet en la nova conjuntura política.

En efecte, l'esmicolament del mapa electoral resultant dels comicis del 2015 és inaudit, i no sols a escala local. Les Corts Valencianes passen a tenir cinc grups, una atomització que tan sols havia existit a la legislatura 1987-1991. En aquest cas, a més, cap d'ells no ha quedat per sota de la dotzena de diputats: PPCV, 31 escons; PSPV-PSOE, 23; Compromís, 19; Ciutadans, 13, i Podem, 13. Esquerra Unida, malgrat aconseguir més de 100.000 vots, es queda per baix del fatídic 5% que dóna accés a l'hemicicle i passa a ser extraparlamentària per primera vegada. Ni la notorietat obtinguda pel destapament del cas Imelsa no evita la concentració de vot en favor de Compromís i Podem. Comptat i debatut,

el sorgiment de Podem arreu de l'Estat s'alimenta, en bona mesura, d'antics votants d'Esquerra Unida.

Però, sens dubte, la principal notícia que deixarà el 24 de maig és l'enfonsament del PPCV. La fi de la seua hegemonia, reflectida en la caiguda en picat tant en percentatge de vot –del 48,6% del 2011 al 26,2% del 2015– com en escons –de 55 a 31–, fins al punt que els populars pràcticament no renoven un de cada dos vots de quatre anys abans. Si llavors van tenir més d'1.200.000 paperetes, ara amb prou feines en superen les 650.000. I amb un índex de participació gens negligible: més del 70%, cosa que evidencia l'aflluència massiva dels joves a les urnes i el transvasament de vot dels populars cap a formacions d'esquerra, un fet inèdit al llarg de les dues últimes dècades. Així, la suma de PPCV, Ciutadans, UPyD i Vox arriba al milió de vots, mentre que PSPV-PSOE, Compromís, Podem i Esquerra Unida en tenen més d'1,3 milions.

Els socialistes, però, no en resulten beneficiats, sinó que passen de tenir prop de 700.000 vots a superar de poc la tanca dels 500.000, amb una afecció important a la circumscripció de València, que empenya per la preeminència de la capital, relega el PSPV-PSOE al tercer lloc de la classificació. Compromís passa a ocupar-ne el segon, i Ximo Puig, que va decidir presentar-se per la demarcació de Castelló, evita una derrota davant Mònica Oltra, que ha fet saltar Compromís dels 175.000 vots del 2011 als més de 480.000 del 2015. A la circumscripció de València, de 120.000 a prop de 300.000, és a dir, d'un 8,7% a un 22,6%. Un augment estratosfèric que arrossega també Rita Barberà. De fet, Joan Ribó segons les previsions en serà el nou alcalde, gràcies als nou regidors que obté

Compromís –sis més que els de quatre anys abans, que ja s’havien considerat una sorpresa–, als cinc del PSOE i als tres de la plataforma València en Comú, que rep el suport explícit de Podem però tampoc no pot evitar l’aglutinació del vot de canvi al voltant de la candidatura liderada per Ribó.

L’afermament de Compromís com a força emergent al País Valencià inclou les comarques d’Alacant, i no només les de predomini catalanoparlant. A la ciutat, per exemple, Compromís irromp amb un 9% dels vots i tres regidors, tot fent possible una majoria progressista amb els sis regidors dels socialistes i els sis que també aconsegueix Guanyar Alacant, integrada per Esquerra Unida i membres dispersos de Podem, que en qualsevol cas, no hi dona un suport decidit.

El panorama que s’obre després dels comicis del 24M és completament diferent de l’anterior. El règim del PP s’ha esfondrat, i no sols a nivell de país. La Diputació de València passarà a mans de socialistes i Compromís, que al seu torn, de bracet o amb companyia d’unes altres candidatures de tall progressista, està en condicions de fer-se amb governs locals tan importants com els de Castelló de la Plana, Torrent, Sagunt, Paterna, Elda, Sant Vicent del Raspeig, Alzira, Manises, Borriana, Dénia, la Vall d’Uixó, Vinaròs, Xàtiva, Algemesí, Carcaixent, Cullera, Benicarló o Altea, entre molts més. Fins i tot Elx, amb l’ajuda d’una formació escindida del PP que es mostra oberta a destronar la popular Mercedes Alonso.

Tot plegat requerirà elevades dosis de diàleg i generositat de part dels actors implicats. Els dos principals, Ximo Puig i Mònica Oltra, que malgrat això, s’afanyen

a intitular-se presidents en conèixer els resultats electorals. Ell, perquè és la força més votada de les que integraran el govern de canvi; ella, perquè ha triplicat el resultat de Compromís de tres anys abans. Amb ell, els socialistes han baixat de 33 escons a 23, però ella n’ha quedat per sota, amb 19. Podem, de la seua banda, avisa que donarà suport extern al nou executiu, però que com que no pot liderar-lo, no vol formar-ne part.

La sintonia entre els dos protagonistes principals del nou País Valencià no és tan fluïda com ho era la de Puig i Enric Morera, síndic parlamentari de Compromís durant la legislatura anterior. Ell tindrà la capacitat d’acostar-hi posicions, fins i tot des d’una talaia privilegiada: podria ser escollit nou president de les Corts Valencianes en funció dels acords a què arriben PSPV-PSOE i Compromís. Puig ostentaria la presidència del Consell, i Oltra, una vicepresidència molt densa, que en visibilitze la importància.

Una etapa completament nova, en definitiva, després de 20 anys seguits de governs del PPCV. Alberto Fabra no ha pogut capgirar el rumb de la història, que menava a l’autodestrucció electoral del seu partit, malmès per la fi de la bombolla immobiliària i per la profusió de casos de corrupció. Les cares felices de Camps, Blasco i Cotino en conèixer el resultat del judici del primer, no eren res més que un miratge. Tres anys i mig després, els valencians han soterrat aquesta manera de fer política i han optat per una altra, de més coral, neta i transparent.

Que aquest desig es prolongue en el temps tan sols depèn de l’incert i el sentit de la responsabilitat que demostren els partits que han estat cridats al canvi. □